

POLICJA MAZOWIECKA

<https://www.mazowiecka.policja.gov.pl/ra/o-policji-mazowieckiej/komunikacja-wewnetrzna/aktualnosci-dla-policja/74762,Etyka-w-sluzbie-i-w-pracy.html>
2023-06-02, 00:58

ETYKA W SŁUŻBIE I W PRACY

Data publikacji 30.12.2022

Funkcjonariusze publiczni, jakimi bez wątpienia są policjanci i pracownicy Policji, to osoby, których obowiązki wiążą się z nieustannym kontaktem z obywatelami. Do skutecznego i sprawnego ich funkcjonowania potrzebne jest zatem zaufanie społeczne. Ono tworzy się m.in. poprzez kompetentne działanie, zarówno merytoryczne, jak i moralne. Stąd właśnie nierealne jest istnienie służby publicznej bez zasad, moralności czy etycznych ocen.

Swoistego rodzaju orężem dla szeroko rozumianego interesu publicznego oraz poprawnych stosunków interpersonalnych wewnątrz Policji są prawa człowieka. Ogólne zasady ochrony praw i wolności człowieka wymagają, aby podczas budowania i przestrzegania pryncypiów interesu publicznego, uwzględniać również interesy indywidualnych osób. Pogląd ten został w pełni odzwierciedlony w artykule 14 ust. 3 ustawy o Policji, w myśl którego policjanci wykonujący czynności służbowe są zobowiązani do respektowania godności ludzkiej i przestrzegania oraz ochrony praw człowieka.

Służenie społeczeństwu, ma zdecydowany wpływ także na kształtowanie się statusu prawnego funkcjonariuszy Policji. Jako funkcjonariusze, jesteśmy zobligowani do poświęcania się i pełnego utożsamiania z misją publiczną organizacji, do której przynależymy. Potwierdzenie tego można znaleźć w treści roty policyjnego ślubowania zgodnie z którą, policjant rozpoczynający służbę przyjmuje na siebie powinność służenia narodowi, strzeżenia porządku prawnego określonego przez Konstytucję RP oraz zapewnienia bezpieczeństwa państwa i obywateli. Podczas realizacji zadań wynikających z roty ślubowania, policjant zobowiązuje się także do: przestrzegania prawa, respektowania dyscypliny służbowej oraz wykonywania poleceń i rozkazów służbowych, a także dochowania wierności konstytucyjnym organom państwa. Zobowiązanie to dotyczy również: przestrzegania tajemnic wynikających z pełnioną służbą, godności, honoru, strzeżenia dobrego imienia służby oraz do respektowania zasad etyki zawodowej.

Przestrzeganie i wyznawanie przez grupę funkcjonariuszy publicznych wspólnych wartości wpływa na jej konsolidację i pozytywny odbiór w społeczeństwie. Mimo, że jak dotąd nie powstał jeden powszechnie obowiązujący Kodeks Etyki, służących i pracujących w Policji obowiązują zasady - oprócz tych ogólnie obowiązujących w społeczeństwie, zgodnych z zasadami prawa powszechnego - także stricte zawodowe.

Deontologiczny wymiar policyjnej służby

Deontologia nazywana jest nauką o powinnościach, czyli nauką o tym, jak powinni postępować przedstawiciele danej grupy zawodowej. Istniejące kodeksy etyczne każdej grupy zawodowej odgrywają w zasadzie dwie podstawowe role: po pierwsze wspomagają prawne unormowania, dotyczące wykonywania zawodu, po drugie zaś regulują sfery o których prawo nie wypowiada się wprost, a które są nad wyraz istotne w codziennym, poprawnym, a tym samym wysoce uczciwym wykonywaniu obowiązków służbowych.

Zasady etyki zawodowej policjanta określa Zarządzenie nr 805 Komendanta Głównego Policji z 31.12.2003 r. w sprawie „Zasad etyki zawodowej policjanta”, a przesłania z nich wynikające nadal powinny być przedmiotem nie tylko okresowych szkoleń i instruktaży, ale przede wszystkim znajdować przełożenie w bieżących stosunkach interpersonalnych oraz codziennie realizowanych czynnościach służbowych (począwszy od odprawy do służby, poprzez czynności pośrednie, po rozliczenie z efektów i sposobu realizacji zleconych zadań). Uczciwość i równe traktowanie powinny być również (poza wspomnianą służebnością) ostoją naszej, policyjnej misji - zarówno w wymiarze zewnętrznym (prospołecznym), jak i wewnątrzorganizacyjnym (mierzonym stosunkami interpersonalnymi na wszystkich szczeblach struktury organizacyjnej i rozpiętości zarządzania).

Anomia, jako zjawisko niszczące etos organizacji

Anomia, rozumiana jako stan aksjologicznego chaosu i moralnej dezorientacji (występującej zazwyczaj na poziomie ogólnospołecznym) wydaje się, że przyczynia się także do rozwoju zjawisk patologicznych wewnątrz różnych organizacji, w tym niestety także w Policji.

Poprawność realizacji zadań służbowych wzmacniają (poza procesem doboru kandydatów do służby) także obowiązujące w Policji procedury, które wprowadzane do użytku między innymi decyzjami właściwych przełożonych (np.: Komendant Główny Policji, Komendant Wojewódzki /Stołeczny Policji czy komendanci miejscy i powiatowi Policji), stanowią swoistego rodzaju wektory postępowania w służbie (ale w części także poza nią). Należą do nich między innymi: procedury związane z zarządzaniem ryzykiem w ramach kontroli zarządczej, procedury antymobbingowe, antidyskryminacyjne i antykonfliktowe.

Przełożony, jako wzorzec służebnego przywództwa

Duże znaczenie mają również właściwe relacje interpersonalne, występujące zwłaszcza w obszarze przełożony - podwładny. Jest to czynnik o niebagatelnym znaczeniu, gdyż każdy przełożony powinien być nie tylko służbowym wzorcem i merytorycznym punktem odniesienia dla podległych mu stanów osobowych, ale może niekiedy także stać się powiernikiem problemów pozasłużbowych, których geneza często ma związek również ze służbą.

Wkomponowując (co oczywiste) w codzienną, policyjną misję osobę przełożonego (rozumianego jako wzorzec „dobrego policjanta”, który poza służeniem pomocą oraz merytorycznym, a jednocześnie prawoczwóeczym punktem odniesienia dla „swoich” ludzi, powinien także otrzymywać codzienne, wsparcie od podmiotów wspierających i monitorujących Policję) należy mieć nadzieję, że promowanie uczciwości i przeciwdziałanie nieprawidłowościom w Policji będzie postępującym i wysoce skutecznym procesem, a jego skutki okażą się służebne dla wzmacniania etosu Policji oraz budowania zaufania, także w oczach społecznych beneficjentów tej trudnej służby

A co z etyką pracowników Policji?

Dostrzegając potrzebę budowy etosu służby publicznej 6 października 2011 roku wydano Zarządzenie nr 70 Prezesa Rady Ministrów w sprawie wytycznych przestrzegania zasad służby cywilnej oraz w sprawie zasad etyki korpusu służby cywilnej. W dokumencie określone zostały pewne standardy postępowania, którymi powinien kierować się każdy pracownik sektora publicznego dowolnego szczebla.

Zapisy zarządzenia stanowią między innymi o tym, że:

- urzędnik powinien być bezstronny podczas wykonywania swych służbowych zadań i obowiązków,
- pracownik służby publicznej musi być profesjonalistą zarówno w kwestiach merytorycznych, jak i moralnych,
- urzędnik musi być neutralny politycznie i nie ulegać wszelkiego rodzaju wpływom czy naciskom,
- każdy pracownik sektora publicznego ma obowiązek lojalności wobec Rzeczypospolitej Polskiej, urzędu, przełożonych, podwładnych czy kolegów,
- urzędnik jest życzliwy stosunku do ludzi, zapobiega napięciom w pracy, rozładowuje je, a także przestrzega zasad odpowiedniego zachowania poza pracą.

Zasady etyki korpusu służby cywilnej

W rozdziale drugim Zarządzenia nr 70 Prezesa Rady Ministrów szczegółowo opisane są zasady etyki korpusu służby cywilnej. Należą do nich: zasada godnego zachowania, zasada służby publicznej, zasada lojalności, zasada neutralności politycznej, zasada bezstronności i zasada rzetelności.

Zasada godnego zachowania wyraża się przede wszystkim poprzez:

- realizację pracy z zachowaniem szacunku dla reguł kultury osobistej, współżycia społecznego i poszanowania godności innych (także przełożonych, kolegów i podwładnych),

- życzliwość w stosunku do ludzi oraz zapobieganie konfliktom w pracy, w relacjach ze współpracownikami czy obywatelami,
- odpowiednie zachowanie się także poza pracą – w szczególności unikanie zachowań, które mają negatywny wpływ na wizerunek urzędu, służby cywilnej i państwa.

Zasada służby publicznej podkreśla służebny charakter pracy wobec obywateli. Jej istotą jest ponadto służba państwu, wpływ na postrzeganie Rzeczypospolitej Polskiej w kraju i zagranicą oraz współtworzenie wizerunku służby cywilnej. Zasada służby publicznej przejawia się również w przedkładaniu dobra publicznego ponad interesy własne, jednostkowe czy grupowe, dzięki czemu sprawy administracyjne załatwiane zostają w sposób etyczny i moralny. Ważne jest także nieuchylanie się od odpowiedzialności za swoje postępowanie i podejmowania trudnych rozstrzygnięć.

Zasada lojalności polega na:

- lojalności wobec Rzeczypospolitej Polskiej,
- gotowości do realizacji służbowych poleceń,
- lojalności wobec urzędu, przełożonych, podwładnych i kolegów,
- lojalności i rzetelności w realizacji programu Rządu RP,
- udzielaniu przełożonym obiektywnych opinii i porad,
- zachowywaniu powściągliwości w wypowiedzaniu publicznie poglądów dotyczących pracy swojego urzędu i innych urzędów.

Zasada politycznej neutralności, wyrażana poprzez rzetelne i lojalne realizowanie programu rządowego, bez względu na własne poglądy polityczne i przekonania. Zasada ta przejawia się poprzez:

- odrzucenie nacisków politycznych i wpływów,
- niemanifestowanie poglądów i sympatii politycznych publicznie,
- niepodejmowanie agitacji politycznych,
- nieangażowanie się w publiczne akcje, które bezpośrednio wspierają działalność o charakterze politycznym,
- niestwarzanie podejrzeń o sprzyjanie partiom politycznym,
- dbanie o przejrzystość relacji z osobami pełniącymi polityczne funkcje,

Zasada bezstronności przejawiająca się głównie w:

- zakazie podejmowania działań kolidujących ze służbowymi obowiązkami,
- równym traktowaniu wszystkich uczestników spraw,
- niedopuszczaniu do jakichkolwiek podejrzeń o konflikty pomiędzy interesem publicznym i prywatnym,
- unikaniu promowania grup interesu,
- nieuleganiu jakimkolwiek naciskom w prowadzonych sprawach administracyjnych,
- niedemonstrowaniu związków z osobami publicznymi.

Zasada rzetelności, czyli rozwaga, twórczość, odpowiedzialność, jak najlepsza wola, sumienność i aktywność w wykonywaniu obowiązków członka służby cywilnej. To także dotrzymywanie zobowiązań, kierowanie się prawem oraz działanie w interesie społecznym, bez ograniczania się jedynie do przestrzegania obowiązujących przepisów.

Magdalena Siczek-Zalewska